Yazar Şamil DEMİR
Salı, 07 Ekim 2008 00:50

Sabah aceleci, akşam yorgun, selam vermemek için çevrilen yüzler, yıllardır aynı binada yaşıyor olmalarına rağmen hiç konuşmamış, tanışmamış insanlar… Hep bir acelecilik, hep bir koşturma, yaşadığımız binanın koridorları evimize girene kadar hızlı adımlarla kat etmemiz gereken bir mesafe… Yaşadığımız dönemde şehir yaşantısına fazlasıyla dahil olan bizlerin bir gününden “küçük bir kesit” bu cümleler. İnsanları birbirlerine bu kadar duyarsızlaştıran ve birbirlerini bu kadar görmezden gelmelerine neden olan şey nedir? Günün yorgunluğu mu, uğraşmaktan bıkılan insanlar mı, gün içinde istemeden selam verilen insanların verdiği bıkkınlık mı, yoksa başka seçenek olmadığı için birlikte yaşamak zorunda kalınması nedeniyle iletişime geçilmesinin de gerekmediği düşüncesi mi?

Komşular birlikte yaşıyorlar, aynı binayı kullanıyorlar ve aynı binada yaşamak yönündeki zorunlulukları ya da iradeleri onları buluşturan ortak paydaları. Her ne kadar giriş kapıları farklı da olsa, evleri ayıran duvarlar bu insanları hayal ettiklerinden de çok birbirlerine yakınlaştırıyor. Yan evden gelen bir kahkaha ya da bir azarlama sesi bizim huzurumuzu ve dinlenme ortamımızı doğrudan etkileyecek etkenler olabildiğine göre, bir de bu komşular arasında birlikte yaşamayı zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak sorunlar olduğunu düşünün… İşinizden çıktınız yorgunsunuz ve yan komsunuzla karşılaşmak ve yeni bir sorun yaşamak kaygısıyla evinize gidiyorsunuz. Bu durumun insan yaşam kalitesindeki etkilerini düşünmekte fayda var.

Yazının başında resmini çizmeye çalıştığım iletişimsizliğin bir tarafça bozulmasının, komşulukta n kaynaklanan ve artık dayanılmaz hale gelen sorunların diğer tarafa ifade edilmesi durumunda gerektiğini ve ilk iletişimin bir sorun nedeniyle kurulduğunu düşünün. Başından beri sağlıksız yürüyen ya da hiç olmayan iletişim nedeniyle bir komşunun diğerinin kapısına pimi çekilmiş bomba gibi gitmesi, aralarındaki sorunu çözmeye ne gibi bir katkıda bulunacaktır? Bu durum, çoğumuzun bildiği gibi ağız dalaşına, konuyla ilgisi olmayan bir sürü yeni kırgınlığa ve hatta polisiye olaylara yol açabilecektir.

İşte komşuluk arabuluculuğu ve komşuluk arabulucuları bunun için var. Aslında bu arabuluculuk türü, grup arabuluculuğu olarak nitelendirilebilecek işyeri arabuluculuğu gibi, uyuşmazlığa taraf olan kişi sayısının fazla olduğu toplulukların arasındaki sorunların çözümü için kullanılan teknik ve yaklaşımların söz konusu olduğu bir arabuluculuk türüdür. Sorunu çözülmesi gerekenler bütün bir apartman, iki ayrı apartman veya yan yana yaşayan iki komşu olabilir. Komşuluk arabuluculuğu ile birlikte yaşayan insanların sorunlarını çözmelerine yardımcı olunarak, daha huzurlu ve kaliteli bir yaşama ortamı oluşturulmasına yardımcı olunmaya çalışılır. Arabuluculuğun yaşanarak uygulandığı ülkelerde komşuluk arabuluculuğu, bir arabuluculuk türü olarak kabul görmektedir.

Komşuluk arabuluculuğundaki arabulucunun esaslı rolü tarafların arasındaki gerginlikten kaynaklanan tansiyonu düşürerek, birbirlerini dinlemelerini ve ifade edebilmelerine olanak tanıyan bir atmosfer oluşturulmasına yardımcı olmak olacaktır.

Daha tam manasıyla arabuluculukla tanışmamış olan ülkemizde, komşusuyla sorun yaşayan kişinin onu arabuluculuğa davet etmesinin pek de hayal edilebilecek bir ihtimal olmadığını kabul etmek gerekir. Komşuluk arabuluculuğunun hayatımıza girmesi, aslında öncelikle arabuluculuğun kendisinin toplumsal hayatımıza dahil olma başarısıyla ilgilidir. Çünkü insanlar eğer arabuluculuğu tercih edeceklerse, bu öncelikle mahkemeye intikal etmiş ya da etmek üzere olan uyuşmazlıkları için olacaktır. Yani ilerlemiş uyuşmazlıklardan başlayarak arabuluculuğun kullanılmaya başlaması ve işe yaradığının akıllara kazınmasıyla birlikte, potansiyel uyuşmazlıklar için de kullanılması yoluna gidilmeye başlanması söz konusu olabilecektir. Bu süreç arabuluculuğun kabullenilmesi ve bu yöndeki kültürün gelişmesiyle pekişecektir.

Aralarındaki küçük sorunları halletmekten aciz komşuların arabulucunun ücreti konusundaki yaklaşımlarını düşünmeye çalışın… Komşuluk arabuluculuğunun gelişmesi ve uygulanır hale gelmesi öncelikle ücretsiz sunulabilmesine bağlıdır. Bu da arabulucunun ya gönüllü ya da

maaşlı çalışmasıyla mümkündür. Sivil toplum kuruluşları nezdinde oluşturulacak gönüllü gruplarla ücretsiz arabuluculuk hizmeti sağlanabileceği gibi, halka en yakın yerel idare olan belediyeler nezdinde de maaşı ödenen arabulucular ile arabuluculuk hizmeti verilebilir. Başlatılabilecek pilot projelerin başarısına göre yaygınlaştırılması yönünde girişimlerde bulunulabilir ve hatta kurumsallaşması için yasal düzenleme yapılması yoluna da gidilebilir. İçinde yaşanan sosyal çevreye ve tarafların ekonomik durumlarına göre uyuşmalık sahiplerinin komşuluk arabuluculuğu için serbest çalışan bir arabulucuyu tercih etmeleri de söz konusu olabilecektir.

Peki komşuluk arabuluculuğu, halen tasarı halinde olan "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu" tasarısının kapsamına giren bir arabuluculuk türü müdür? Yasa tasarısının kapsamı “tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri ve işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarında uygulanır” şekline belirlenmiştir. O halde komşuluk ilişkisinden kaynaklanan haksız fiiller ve kusursuz sorumluluk halleri bu kapsamda değerlendirilebilir. Bir haksız fiil ya da kusursuz sorumluluk hali “ihtimali” de uyuşmazlığın olabileceği ya da başladığı manasına gelebileceğinden zararın gerçekleşmesi beklenmeden arabuluculuk yoluna başvurularak sorunun çözümü yoluna gidilmesi de mümkündür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bu kusursuz sorumluluk ve haksız fiilin ayrıca suç oluşturup oluşturmadığıdır. Çünkü bu durumda başlaması muhtemel bir cezai soruşturma ve buna bağlı olarak suçun kapsamına göre, ceza hukukumuzda düzenlenen “uzlaşma” kurumunun devreye girmesi söz konusu olabilir.

Özetlemek gerekirse ayrıca suç oluşturmayan, haksız fiil veya kusursuz sorumluluk hali ve bu hallerin var olma ihtimali, “tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir hukuki uyuşmazlığı” doğurabileceğinden tasarı kapsamında değerlendirilebilecek bir arabuluculuk türüyle karşı karşıya olduğumuz açıktır.

Konu arabuluculuk olunca ve bunu konuyu düzenlemesi beklenen tasarının bütünü

değerlendirildiğinde, anlaşmaya varan tarafların bunu yazılı bir şekle kavuşturup imzalaması gerekliliği akıllara gelmektedir. Komşuluk arabuluculuğu gibi, konusu çoğunlukla iletişim eksikliği sonucunda ortaya çıkmış uyuşmazlıklarda, her arabuluculuk faaliyetinin bir yazılı anlaşmayla sonuçlanması beklenmemelidir. Arabuluculuk sonucunda sadece tokalaşarak ve gülümseyerek ayrılan tarafların vardıkları anlaşmayı çoğunlukla ayrıca yazılı hale getirip imzalamalarına da gerek yoktur. Çünkü varılan anlaşmaya uyma isteği o anlaşmanın yazılmış ve imzalanmış olmasından değil, ona uymanın her iki tarafın da huzur ve mutluluğunun gereği olmasından kaynaklanır.

//